فصلنامه تحقیقات جدید در علوم انسانی (دوره جدید)

شماره ۴۳،
دوره سیزدهم،
سال چهارم،
بهار ۱۴۰۳،
صص ۱-۱۰

نقش مهارت‌های حرفه‌ای معلم بر عملکرد تحصیلی و کیفیت یادگیری دانش آموزان

مهسا صابری[۱]

چکیده

پژوهش حاضر باهدف بررسی نقش مهارت‌های حرفه‌ای معلم بر عملکرد تحصیلی و کیفیت یادگیری دانش آموزان انجام شد. روش پژوهش برحسب هدف کاربردی برحسب نوع داده، کمی و برحسب زمان گردآوری داده، مقطعی و برحسب روش گردآوری داده‌ها و یا ماهیت و روش پژوهش، تو صیفی- همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه شهر تهران که در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ مشغول به تحصیل بودند، می‌باشد که تعداد ۳۵۰ نفر به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای از بین مدارس مختلف چهار ناحیه شهر تهران به‌تصادف انتخاب شدند. به‌منظور جمع‌آوری داده‌های موردنیاز از پرسشنامه‌های استاندارد مهارت‌های حرفه‌ای معلمان حاجی‌زاده(۱۳۹۰)، عملکرد تحصیلی درتاج(۱۳۸۳)، ارزیابی کیفیت یادگیری دانش آموزان رحمانی آخکند(۱۳۸۹) استفاده شد. به‌منظور محاسبه روایی از روایی محتوایی و سازه و به‌منظور محاسبه پایایی از ضریب آلفای کرونباخ و ضریب پایایی ترکیبی استفاده شد که نتایج بیانگر روا و پایا بودن پرسشنامه‌های پژوهش بود. جهت تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی) و آمار استنباطی (همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره با نرم‌افزار SPSS-V.23) استفاده شد. نتایج پژوهش حاکی از آن بود که مهارت‌های حرفه‌ای معلمان در عملکرد تحصیلی و کیفیت یادگیری دانش‌آموزان، نقش دارد.

کلمات کلیدی: مهارت‌های حرفه‌ای، معلمان، عملکرد تحصیلی، کیفیت یادگیری، دانش‌آموزان

[۱] کارشناسی ارشد، گروه مدیریت آموزشی، **دانشگاه آزاد اسلامی**، واحد دماوند، دماوند، ایران (نویسنده مسئول)

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

شماره۴۳،
دوره سیزدهم،
سال چهارم،
بهار ۱۴۰۳،
صص ۱-۱۰

۱-مقدمه

امروزه، آموزش باکیفیت و تربیت نیروی انسانی توانمند یکی از اولویت‌های اصلی نظام‌های آموزشی در سراسر جهان به شمار می‌رود. در این میان، نقش معلمان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر کیفیت آموزش و یادگیری دانش‌آموزان حائز اهمیت است. مطالعات نشان می‌دهد که مهارت‌های حرفه‌ای معلمان[1] شامل دانش تخصصی موضوعی، مهارت‌های تدریس، ارزشیابی و آموزشی، مدیریت کلاس و برقراری ارتباط مؤثر با دانش‌آموزان بر عملکرد تحصیلی و کیفیت یادگیری آنان تأثیر بسزایی دارد(گوپتا[2] و همکاران،۲۰۲٤). در بسیاری از نظام‌های آموزشی، به‌ویژه در کشورهای درحال‌توسعه، معلمان به دلایل مختلف ازجمله کمبود امکانات، محدودیت‌های آموزشی و کمبود حمایت‌های مناسب از سوی مدیران و مسئولان آموزشی، از مهارت‌های حرفه‌ای کافی برخوردار نیستند(حصاری و همکاران،۱٤۰۲).

یکی از مهم‌ترین عوامل تحت تأثیر مهارت‌های حرفه‌ای معلمان، کیفیت یادگیری[3] دانش‌آموزان است. معلمانی که از دانش تخصصی موضوعی بالایی برخوردارند، می‌توانند مطالب درسی را به شکل واضح و قابل‌فهم برای دانش‌آموزان ارائه کنند. این امر باعث می‌شود تا دانش‌آموزان مفاهیم را به‌خوبی درک کرده و درنتیجه کیفیت یادگیری آنان افزایش یابد(فاخری و طباطبایی،۱٤۰۱). معلمانی که از مهارت‌های تدریس قوی مانند استفاده از روش‌های تدریس فعال و مشارکتی، ایجاد انگیزه، استفاده از فنّاوری آموزشی و... برخوردارند، می‌توانند محیط یادگیری جذاب‌تر و مشارکتی‌تری را برای دانش‌آموزان فراهم کنند. این امر منجر به افزایش درگیری و مشارکت دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری و بهبود کیفیت یادگیری آنان خواهد شد(دلبری و همکاران،۱٤۰۱). معلمان با مهارت‌های ارزشیابی مناسب می‌توانند پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را به‌طور مستمر و دقیق ارزیابی کرده و بازخورد سازنده به آنان ارائه دهند. این امر به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا نقاط ضعف و قوت خود را شناسایی کرده و در جهت بهبود کیفیت یادگیری خود گام بردارند(اکرمی، ۱۳۹۹). معلمان با مهارت‌های مدیریت کلاس مناسب می‌توانند محیط آرام و منظمی را برای یادگیری دانش‌آموزان ایجاد کنند. این امر به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا بدون نگرانی و استرس در فرآیند یادگیری مشارکت کرده و درنتیجه کیفیت یادگیری آنان بهبود یابد(کرامتی و رحیمی،۱٤۰۱). عملکرد تحصیلی[4] دانش‌آموزان نیز به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عواملی است که می‌تواند تحت تأثیر مهارت‌های حرفه‌ای معلمان قرار گیرد. معلمانی که از دانش تخصصی موضوعی بالایی برخوردارند، می‌توانند محتوای درسی را به شکلی منسجم و قابل‌فهم برای دانش‌آموزان ارائه کنند. این امر به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا مفاهیم را به‌خوبی درک کرده و درنتیجه عملکرد تحصیلی آنان ارتقا یابد(منوچهری و همکاران،۱٤۰۲). معلمانی که از مهارت‌های تدریس قوی مانند استفاده از روش‌های تدریس فعال و مشارکتی، ایجاد انگیزه، استفاده از فنّاوری آموزشی و... برخوردارند، می‌توانند محیط یادگیری جذاب‌تر و مشارکتی‌تری را برای دانش‌آموزان فراهم کنند. این امر منجر به افزایش درگیری و مشارکت دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری و درنتیجه بهبود عملکرد تحصیلی آنان خواهد شد (لامپروپولوس و سیدیروپولوس[5]،۲۰۲٤). معلمان با مهارت‌های ارزشیابی مناسب می‌توانند پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را به‌طور مستمر و دقیق ارزیابی کرده و بازخورد سازنده به آنان ارائه دهند. این امر به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا نقاط ضعف و قوت خود را شناسایی کرده و در جهت بهبود عملکرد تحصیلی خود گام بردارند(ذاکری و مومنی مهموئی،۱۳۹۷). معلمان با مهارت‌های مدیریت کلاس مناسب می‌توانند محیط آرام و منظمی را برای یادگیری دانش‌آموزان ایجاد کنند. این امر به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا بدون نگرانی و استرس در فرآیند یادگیری مشارکت کرده و درنتیجه عملکرد تحصیلی آنان بهبود یابد. بنابراین، مهارت‌های حرفه‌ای معلمان در موارد مختلف ازجمله

1 Professional skills of teachers
2 Gupta
3 Quality of learning
4 Academic Performance
5 Lampropoulos, G., & Sidiropoulos

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

شماره۴۳،
دوره سیزدهم،
سال چهارم،
بهار ۱۴۰۳،
صص ۱-۱۰

دانش تخ ص صی مو ضوعی، مهارت‌های تدریس، ارز شیابی و مدیریت کلاس می‌توانند بر عملکرد تح صیلی دانش‌آموزان اثر داشته باشند(رضایی،۱۳۹۹).

این پژوهش به بررسی رابطه بین مهارت‌های حرفه‌ای معلمان و عملکرد تحصیلی و کیفیت یادگیری دانش‌آموزان می‌پردازد. نتایج این پژوهش می‌تواند به طراحی برنامه‌های آموزشی مناسب برای ارتقای مهارت‌های معلمان و درنتیجه بهبود کیفیت آموزش و یادگیری دانش‌آموزان کمک کند. با توجه به اهمیت موضوع پژوهش حاضر، انجام این پژوهش بسیار ضروری است. درنهایت، این پژوهش در پی پاسخ به این سؤال است که، مهارت‌های حرفه‌ای معلم بر عملکرد تحصیلی و کیفیت یادگیری دانش آموزان چه نقشی دارد؟

۲- روش‌شناسی

روش پژوهش برحسب هدف کاربردی برحسب نوع داده، کمی و برحسب زمان گردآوری داده، مقطعی و برحسب روش گردآوری داده‌ها و یا ماهیت و روش پژوهش، توصیفی- همبستگی بود. تعداد افراد نمونه بر اساس دیدگاه کلاین[1] (۲۰۱۱) چهار برابر تعداد ماده‌ها در نظر گرفته شد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه شهر تهران که در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ مشغول به تحصیل بودند، می‌باشد . بنابراین با توجه به تعداد ماده‌های پرسشنامه‌ها، شرکت‌کنندگان در این پژوهش ۳۵۰ نفر بودند که به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای از بین مدارس مختلف چهار ناحیه شهر تهران به‌تصادف انتخاب شدند. بدین‌صورت که ابتدا از هر ناحیه ٤ مدرسه (یک مدرسه دخترانه و یک مدرسه پسرانه از متوسطه اول و یک مدرسه دخترانه و یک مدرسه پسرانه از متوسطه دوم) به‌صورت تصادفی انتخاب شدند و سپس کل دانش آموزان حاضر در کلاس مورد ارزیابی قرار گرفتند. درمجموع دانش آموزان ۸ کلاس دخترانه (۱۸۵) و ۸ کلاس پسرانه (۱٦٥) نمونه پژوهش حاضر را تشکیل داد. ابزارهای پژوهش به شرح زیر بودند:

الف)پرسشنامه استاندارد مهارت‌های حرفه‌ای معلمان حاجی‌زاده (۱۳۹۰):

جهت ارزشیابی سطح مهارت معلمان علوم و ریاضی از طریق خود سنجی مهارت‌های حرفه‌ای معلمان از پرسشنامه ساخته شده توسط حاجی‌زاده (۱۳۹۰) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۲۵ سؤال شامل طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از خیلی زیاد(۵) تا خیلی کم(۱) می‌باشد که نمره بیشتر نشان‌دهنده مهارت حرفه‌ای بالاتر و نمره کمتر نشان‌دهنده مهارت حرفه‌ای پایین‌تر است. لازم به ذکر است این پرسشنامه دارای ٤ بعد به شرح زیر است:

سؤالات ۱تا ۷ مربوط به روش تدریس؛ سؤالات ۸ تا ۱۲ مربوط به فنّاوری آموزشی؛ سؤالات ۱۳ تا ۱۹ مربوط به طراحی آموزشی و سؤالات ۲۱ تا ۲۵ مربوط به ارزشیابی است. برای روایی ابزار تحقیق از نظرات و تأیید استادان محترم راهنما و مشاورین و استادان دانشگاه و برای پایایی از آزمون ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است؛ که نمونه‌ای ۵۰ تایی به‌عنوان پیش‌آزمون در نظر گرفته و پس از پاسخگویی معلمان به استخراج داده‌ها مبادرت نموده و مقدار ضریب آلفای کرونباخ، برای متغیر روش تدریس ۰/۸۱، فنّاوری آموزشی ۰/۷۹، طراحی آموزشی ۰/۸۵ و ارزشیابی ۰/۷٦ به‌دست‌آمده است. همچنین درمجموع پایایی برای چهار متغیر برابر ۰/۸۰ می‌باشد. در این پژوهش نیز پایایی پرسشنامه و مؤلفه‌ها به روش آلفای کرانباخ محاسبه گردید که شامل نتایج زیر است:

پایایی کلی۰/۷٦، روش تدریس۰/۵۱، فنّاوری آموزشی۰/۷۷، طراحی آموزشی۰/٦٦ و ارزشیابی آموزشی۰/۵۱.

ب)پرسشنامه استاندارد عملکرد تحصیلی درتاج(۱۳۸۳):

پرسشنامه عملکرد تحصیلی: این پرسشنامه توسط درتاج(۱۳۸۳) طراحی و اعتباریابی شده است. این آزمون دارای ٤۸ سؤال می‌باشد برخی از سؤالات فقط یک عامل را می‌سنجند و برخی دیگر بیشتر از یک عامل را اندازه می‌گیرند. این پرسشنامه ابعاد

1 Klein

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

شماره۴۳،
دوره سیزدهم،
سال چهارم،
بهار ۱۴۰۳،
صص ۱-۱۰

خودکارآمدی پنداری، تأثیرات هیجانی، برنامه‌ریزی، فقدان کنترل پیامد، انگیزش را موردسنجش قرار می‌دهد. پرسشنامه در پژوهش کیوانی(۱۳۹۲) اعتباریابی شده است .

شیوه نمره‌گذاری: برای نمره‌گذاری آزمون عملکرد تحصیلی از مقیاس لیکرت استفاده می‌شود. در مقیاس لیکرت معمولاً گزینه‌ها به‌صورت کاملاً موافقم ، موافقم ، نظری ندارم ، مخالفم و کاملاً مخالفم ارائه می‌شوند برای نمره‌گذاری پاسخ‌ها به ترتیب نمره‌های ۵،٤،۳،۲،۱ داده می شود. برای نمره‌گذاری عبارت‌های منفی به صورت معکوس عمل می‌کنند یعنی برای کاملاً موافقم نمره ۱ و برای کاملاً مخالفم نمره ۵ داده می‌شود.

در این تحقیق برای مشخص نمودن پایایی پرسشنامه‌ها از ضریب آلفای کرونباخ[1] به وسیله نرم‌افزار SPSS محاسبه شده است. میزان پایایی این آزمون از روش همسانی درونی (آلفای کرنباخ ٤۷٪) به‌دست‌آمده است. روایی این آزمون از طریق دو روش روایی محتوایی و روایی سازه ارزیابی گردیده است. در مورد روایی این آزمون باید گفت که این آزمون از روایی محتوایی برخوردار است (درتاج،۱۳۸۳).

ج)پرسشنامه استاندارد ارزیابی کیفیت یادگیری دانش آموزان رحمانی آخکند(۱۳۸۹):

این پرسشنامه در سال ۱۳۸۹ توسط رحمانی آخکند طراحی و دارای ۲۵ سؤال و ۵ مولفه (نگرش ها وادراکات، اکتساب و درهم تنیدن دانش، بسط و اصلاح دانش، استفاده معنا دار از دانش، عادت های ذهنی) می‌باشد. این پرسشنامه دارای طیف پاسخگویی چهار گزینه‌ای می‌باشد. به‌منظور ارزیابی هر بعد از پرسشنامه، باید امتیاز مربوط به سؤالات آن بعد با هم جمع شده و به‌عنوان امتیاز آن بعد در نظر گرفته شود. دقت شود که برای هر بعد دو امتیاز به دست خواهد آمد. درنهایت می توان به‌منظور تجزیه‌وتحلیل نتایج پرسشنامه، از آزمون تفاوت میانگین یا t همبسته استفاده نمود. روایی پرسشنامه توسط اساتید دانشگاه پیام نور مهاباد مورد تایید قرار گرفته است (روایی صوری)و پایایی این پرسشنامه به‌صورت کلی توسط آزمون آلفای کرونباخ ۰/۸۰ محاسبه گردیده است.

روش اجرا:

برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز بعد از انتخاب نمونه ۳۵۰ نفری، ابتدا هدف تحقیق برای آنها بیان شد و پرسشنامه‌های پژوهش در اختیار آنها قرار داده شد و از آنها خواسته شد نظر خود را با دقت بیان کنند و اطلاعات جمع آوری شد. برای تحلیل داده‌های این پژوهش از شاخصهای آمار توصیفی شامل میانگین، خطای معیار، تحلیل واریانس چند متغیری و ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیری استفاده شد.

- **روایی و پایایی:**

به‌منظور تعیین روایی پرسشنامه از روایی ظاهری، محتوایی و سازه استفاده شد. در روایی ظاهری پرسشنامه‌ها قبل از توزیع توسط پژوهش‌گر، چند نفر از اعضای نمونه و برخی خبرگان دانشگاهی و مسئولین مرتبط با موضوع نقش مهارت‌های حرفه‌ای معلم بر عملکرد تحصیلی و کیفیت یادگیری دانش آموزان مورد بررسی قرار گرفت. در روایی محتوایی در قالب یک روش دلفی و با کمک فرم‌های CVR و CVI و به کمک ده نفر از خبرگان شامل خبرگان دانشگاهی، چند نفر از آزمودنی‌ها و ... محتوای پرسشنامه ازنظر سؤال‌های اضافی و یا اصلاح سؤال‌ها مورد بررسی قرار گرفت. فرم CVI نشان داد که همه سؤال‌ها از نقطه‌نظر ساده بودن، واضح بودن و مربوط بودن از وضعیت مناسبی برخوردارند (میزان این ضریب برای هر یک از سؤال‌ها بالاتر از۰/۷۹ بود)؛ هم‌چنین با توجه به اینکه مقدار CVR برای همه سؤال‌ها بالای۰/٦۲به دست آمد هیچ سؤالی نیاز به حذف شدن نداشت. در مورد روایی سازه نیز از دو نوع روایی همگرا و واگرا با کمک نرم‌افزار Smart-Pls ۳ استفاده شد. در بررسی روایی همگرا یافته‌ها نشان داد ضرایب معناداری تمام بارهای عاملی بزرگ‌تر از۲/۵۸ بود (آماره تی) یعنی

1- Coronbach Alpha Coeficient

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

شماره۴۳،
دوره سیزدهم،
سال چهارم،
بهار ۱۴۰۳،
صص ۱-۱۰

تمامی بارهای عاملی با اطمینان ۹۹ درصد معنادار بود، مقادیر تمام بارهای عاملی نیز بالای ۰/۵ بود (رابطه متغیر آشکار و پنهان)، میانگین واریانس استخراج شده (AVE) همه مؤلفه‌ها بالای ۰/۵ بود و همین‌طور پایایی ترکیبی همه مؤلفه‌ها بزرگ‌تر از میانگین واریانس استخراج شده آن بود؛ لذا می‌توان گفت که روایی همگرای سازه‌های مدل تائید می شوند. در بررسی روایی واگرا نیز از آزمون فورنل و لارکر (این آزمون روایی واگرا (تشخیصی) را در سطح متغیرهای پنهان با استفاده از ماژولی که در نرم‌افزار Smart-Pl s ۳ تعریف شده می‌سنجد) و آزمون بار عرض (این آزمون روایی واگرا را در سطح متغیرهای مشاهده‌پذیر توسط ماژولی که در نرم‌افزار Smart - Pl s۳ تعریف شده می‌سنجد) استفاده شد.

در این پژوهش پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی محاسبه می‌شود. مقادیر این دو ضریب برای همه متغیرهای پژوهش بالای ۰/۷ به دست آمد که نشان‌دهنده پایا بودن ابزار اندازه‌گیری بود. ضرایب پایایی و روایی ذکر شده برای پرسشنامه‌ها در جدول زیر قابل‌مشاهده است.

جدول ۱- اطلاعات پرسشنامه و محاسبه روایی و پایایی ابزار

مؤلفه	آلفای کرونباخ	CR	AVE	MSV	ASV	۱	۲	۳
۱-مهارت‌های حرفه‌ای معلمان	۰/۷۶	۰/۸۲۵	۰/۶۳	۰/۴۳	۰/۳۱	۰/۵۳	----	----
۲-عملکرد تحصیلی	۰/۸۱	۰/۸۶۹	۰/۵۹	۰/۴۰	۰/۲۹	۰/۴۷	۰/۵۲	-----
۳-کیفیت یادگیری دانش آموزان	۰/۷۸	۰/۸۷۱	۰/۶۳	۰/۳۸	۰/۳۳	۰/۳۹	۰/۴۴	۰/۳۶

با توجه به جدول فوق می‌توان گفت: پایایی ابعاد مورد تائید است زیرا آلفای کرونباخ و ضریب پایایی ترکیبی بالای ۰,۷ است و همچنین AVE>0.5 است، روایی همگرا مورد تائید است زیرا CR>0.7؛ CR>AVE؛ AVE>0.5 و همین‌طور روایی واگرا نیز مورد تائید است زیرا MSV[1] < AVE و ASV[2] < AVE .

تجزیه تحلیل داده‌ها با روش های آماری زیر انجام شد:

الف) در آمار توصیفی متغیرهای پژوهش از میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی بهره گرفته شد.

ب) در آمار استنباطی از همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره با نرم‌افزار SPSS-V.23 استفاده شد.

۳- یافته‌ها

بر اساس یافته‌های این پژوهش، می توان گفت: **مهارت‌های حرفه‌ای معلم بر عملکرد تحصیلی و کیفیت یادگیری دانش آموزان نقش دارد.**

برای بررسی فرضیه فوق از آزمون رگرسیون چندمتغیره استفاده می‌شود. نتایج مربوط به تحلیل واریانس چندمتغیره (MANOVA) در جدول زیر آورده شده است.

جدول ۲- آزمون‌های چندمتغیره

	اثر	مقدار	F	درجه آزادی فرضیه	درجه آزادی خطا	Sig.	توان مشاهده شده
عرض از مبدأ	اثر پیلای	۰,۸۷۵	۶۱۳,۱۵۴	۵	۱۲۱	۰,۰۰۰	۱,۰۰
	لاندای ویکز	۰,۰۳۴	۶۱۳,۱۵۴	۵	۱۲۱	۰,۰۰۰	۱,۰۰
	اثر هتلینگ	۳۱,۴۳۲	۶۱۳,۱۵۴	۵	۱۲۱	۰,۰۰۰	۱,۰۰
	بزرگترین ریشه روی	۳۱,۴۳۲	۶۱۳,۱۵۴	۵	۱۲۱	۰,۰۰۰	۱,۰۰

1 Maximum Shared Squared Variance (MSV)
2 Average Shared Squared Variance (ASV)

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

شماره ۴۳،
دوره سیزدهم،
سال چهارم،
بهار ۱۴۰۳،
صص ۱-۱۰

مهارت‌های حرفه‌ای معلمان	اثر پیلای	۱,٤٥٣	۱,۸٥۲	۱۲۳	۷۸۳	۰,۰۰۰	۱,۰۰
	لاندای ویکز	۰,۱٥٤	۲,۱۷۳	۱۲۳	۷۲۳	۰,۰۰۰	۱,۰۰
	اثر هتلینگ	۲,۷٦٤	۲,٤٦٥	۱۲۳	۷۱٦	۰,۰۰۰	۱,۰۰
	بزرگترین ریشه روی	۱,۷۷٥	۱۱,۲٦۲	۲۱	۱۲٦	۰,۰۰۰	۱,۰۰

در این مورد، مهارت‌های حرفه‌ای معلمان مقدار اثر پیلای برابر با ۰,۹٦۸ و مقدار F برابر با ٦۲۰,۱٦۲ را داراست. این مقدار در سطح ٥٪ معنی‌دار است، زیرا p-مقدار ۰,۰۰۰ است. بنابراین، ما فرضیه صفر مبنی بر اینکه مقدار نقش مهارت‌های حرفه‌ای معلم بر عملکرد تحصیلی و کیفیت یادگیری دانش آموزان یکسان است را رد می‌کنیم.

توان مشاهده شده

در این فرضیه، مقدار توان مشاهده شده برابر ۰,۳٦ می‌باشد، و این یعنی ما ۳٦٪ نقش مهارت‌های حرفه‌ای معلمان را می‌توانیم رد کنیم.

آزمون همگنی

نتیجه این آزمون در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۳- آزمون لوین برای برابری واریانس خطا

	آماره لوین	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	Sig.
عملکرد تحصیلی دانش آموزان	۲,۲۳۱	۱۷	۱۲٥	۰,۰۰٦
کیفیت یادگیری دانش آموزان	۱,۳٦۲	۱۷	۱۲٥	۰,۰۰۸

با توجه به جدول فوق، در سطح ۰,۰٦، واریانس خطای متغیرهای وابسته در بین متغیر مستقل برابر است.

آزمون بین اثرات گروهی

در جدول زیر، نتایج این آزمون آورده شده است.

جدول ٤- آزمون‌های اثرات بین گروهی

منبع	متغیر وابسته	مجموع مربعات نوع III	درجه آزادی	میانگین مربع	F	Sig.	توان مشاهده شده
مدل تصحیح شده	کیفیت یادگیری دانش آموزان	٥٤,٥۱۳	۲۱	۲,٤۲۲	٤,۷۷٦	۰,۰۰۰	۱,۰۰۰
	عملکرد تحصیلی	٤۱,۱۳۱	۲۱	۱,۸٤۲	٤,۸٦٥	۰,۰۰۰	۱,۰۰۰
عرض از مبدأ	کیفیت یادگیری دانش آموزان	۹۰٤,٦٤٥	۱	۹۰٤,٦٤٥	۲۲۳۱,٤۳۷	۰,۰۰۰	۱,۰۰۰
	عملکرد تحصیلی	۷۹۲,۱۹۲	۱	۷۹۲,۱۹۲	۱۷٦۷,۳٦٥	۰,۰۰۰	۱,۰۰۰
آموزش مهارت‌های زندگی	کیفیت یادگیری دانش آموزان	٥٤,٤۹٥	۲۱	۲,٤٥٦	٥,٦٥٤	۰,۰۰۰	۱,۰۰۰
	عملکرد تحصیلی	٤۱,۲۰۳	۲۱	۱,۷۲۱	۲,۷٦۹	۰,۰۰۰	۱,۰۰۰
خطا	کیفیت یادگیری دانش آموزان	٥۲,۲٥۲	۱۲٥	۰,۳۲۰			
	عملکرد تحصیلی	٦٤,٤۹۱	۱۲٥	۰,٥۳٤			
مجموع	کیفیت یادگیری دانش آموزان	۲۱۳٥۸,٦٤۷	۱٤۰				
	عملکرد تحصیلی	۲٦٦٤,٥٥٦	۱٤۰				
مجموع تصحیح شده	کیفیت یادگیری دانش آموزان	۱٥۲,۷۸۳	۱٤۸				
	عملکرد تحصیلی	۱۱٤,٦٥۳	۱٤۸				

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

شماره۴۳،
دوره سیزدهم،
سال چهارم،
بهار ۱۴۰۳،
صص ۱-۱۰

در هر دو مورد سازگاری اجتماعی و پیشرفت تحصیلی سطح معناداری کمتر از ۰,۰۵ است؛ بنابراین، فرضیه صفر را می‌توان رد کرد. به‌عبارت دیگر، **مهارت‌های حرفه‌ای معلم بر عملکرد تحصیلی و کیفیت یادگیری دانش آموزان نقش دارد.**

٤- بحث و نتیجه گیری

در تبیین یافته های پژوهش می توان گفت معلمان نقش کلیدی در سیستم آموزشی ایفا می‌کنند و تأثیر قابل توجهی بر روی کیفیت یادگیری و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارند. مهارت‌های حرفه‌ای معلمان ازجمله مواردی هستند که می‌توانند کیفیت تدریس را ارتقا داده و به بهبود عملکرد تحصیلی و کیفیت یادگیری دانش‌آموزان منجر شوند. این مهارت‌های حرفه‌ای معلمان شامل مواردی مانند تسلط بر محتوای درسی، مهارت‌های آموزشی و ارزشیابی، توانایی مدیریت کلاس، برقراری ارتباط مؤثر با دانش‌آموزان و والدین و به‌کارگیری فنّاوری آموزشی است(آرفین[1] و همکاران،۲۰۲٤).

یافته ها نشـان داد که مهارت‌های حرفه‌ای معلمان تأثیرات مثبتی بر عملکرد تحصـیلی دانش‌آموزان دارد. معلمان با تسـلط بر محتوای آموز شی و ا ستفاده از روش‌های تدریس منا سب، می‌توانند مفاهیم را به شکل وا ضح و قابل‌فهم برای دانش‌آموزان ارائه کنند. این امر به افزایش یادگیری و درک مطالب درسـی توسـط دانش‌آموزان کمک می‌کند(حصـاری و همکاران،۱٤۰۲). معلمان با برقراری ارتباط مؤثر با دانش‌آموزان و ایجاد محیط‌های یادگیری فعال و جذاب، انگیزه و مشـارکت دانش‌آموزان در فرایند یادگیری را افزایش می‌دهند. این امر به نوبه خود بر عملکرد و پیشـرفت تحصـیلی آنان تأثیر مثبت می‌گذارد(حسـین و همکاران،۲۰۲۲). معلمان با مدیریت کلاس و برقراری انضـباط مناسـب، زمینه را برای کاهش مشـکلات رفتاری و انضـباطی دانش‌آموزان فراهم می‌کنند. همچنین با شناسایی به موقع دانش‌آموزان با مشکلات یادگیری و ارائه حمایت‌های لازم، می‌توانند از افت تحصـیلی آنان جلوگیری کنند(فاخری و طباطبایی،۱٤۰۱). به واسـطه افزایش یادگیری و درک مطالب درسـی، بهبود انگیزه و مشـارکت تحصـیلی و کاهش افت تحصـیلی، عملکرد دانش‌آموزان در آزمون‌ها و امتحانات نیز ارتقا می‌یابد(دلبری و همکاران،۱٤۰۱). معلمان با شـناخت دقیق از نیازها و ویژگی‌های منحصـربه‌فرد دانش‌آموزان، قادرند محیطی را فراهم کنند که در آن توانایی‌ها و استعدادهای آنان به بهترین نحو ممکن نمایان شود.درنهایت می توان گفت که مهارت‌های حرفه‌ای معلمان به‌عنوان عاملی تأثیرگذار بر ابعاد مختلف عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان محسوب می‌شوند(ذاکری و مومنی مهموئی، ۱۳۹۷).

همچنین یافته ها نشان داد که مهارت‌های حرفه‌ای معلمان نقش بسیار مهمی در کیفیت یادگیری دانش‌آموزان ایفا می‌کنند. معلمان با داشتن دانش عمیق و جامع در زمینه محتوای آموزشی، قادر به ارائه توضیحات روشن و کاربردی برای دانش‌آموزان هستند. این امر به افزایش درک و فهم دانش‌آموزان از مطالب درسی کمک می‌کند. معلمان با بهره‌گیری از روش‌های تدریس مناسب، توانایی ایجاد محیطی فعال و درگیرکننده برای یادگیری را دارند. استفاده از راهبردهای تدریس چون سؤال‌پاسخ، بحث گروهی، یادگیری مشارکتی و... می‌تواند انگیزه و مشارکت دانش‌آموزان را افزایش دهد(کرامتی و رحیمی،۱٤۰۱). معلمان با برقراری نظم و انضباط در کلاس و مدیریت مؤثر بر رفتار دانش‌آموزان، زمینه را برای یادگیری بهتر و افزایش تمرکز دانش‌آموزان فراهم می‌کنند. همچنین معلمان با داشتن مهارت‌های ارتباطی قوی، می‌توانند ارتباط نزدیکی با دانش‌آموزان برقرار کرده و از این طریق نیازها و علایق آنان را بهتر درک کرده و متناسب با آن آموزش دهند(کمال خانی و سمیعی زفرقندی، ۱٤۰۱).. به‌کارگیری فنّاوری در آموزش می‌تواند محیط یادگیری را جذاب‌تر و تعاملی‌تر کرده و بر درگیری و مشارکت دانش‌آموزان در فرایند یادگیری تأثیر مثبت بگذارد(منوچهری و همکاران،۱٤۰۲). بنابراین، مهارت‌های حرفه‌ای معلمان عاملی کلیدی در ایجاد محیط‌های یادگیری مناسب و افزایش کیفیت یادگیری دانش‌آموزان محسوب می‌شوند(رضایی، ۱۳۹۹).

در زمینه مهارت‌های حرفه‌ای معلم، عملکرد تحصیلی و کیفیت یادگیری دانش آموزان، می‌توان پیشنهادهای کاربردی زیر را در نظر گرفت:

1 Arifin

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

شماره۴۳،
دوره سیزدهم،
سال چهارم،
بهار ۱۴۰۳،
صص ۱-۱۰

-پیشنهاد می‌شود که برنامه‌های آموزشی و توسعه حرفه‌ای معلمان ارائه شود تا مهارت‌های تخصصی آنان در زمینه‌های مختلف ازجمله روش‌های تدریس، مدیریت کلاس، ارزشیابی و بازخورد توسعه یابد و کیفیت آموزش و یادگیری بهبود یابد.

-پیشنهاد می‌شود که منابع و امکانات مناسب تأمین و تجهیزات کلاس‌ها و مدارس به فناوری‌های آموزشی مدرن، تجهیزات و وسایل کمک آموزشی مرتبط با موضوعات درسی فراهم شود تا محیط‌های یادگیری غنی و جذاب ایجاد گردد.

-پیشنهاد می‌شود که فرصت‌های همکاری و تبادل تجربیات معلمان از طریق جلسات هم‌اندیشی، کارگاه‌های آموزشی و اجرای پروژه‌های مشترک ایجاد شود تا سطح دانش و مهارت‌های حرفه‌ای آنان ارتقا یابد.

-پیشنهاد می‌شود که نظام جامع ارزیابی و بازخورد عملکرد معلمان طراحی و اجرا شود تا نقاط قوت و ضعف شناسایی و تصمیمات مناسب برای ارتقای کیفیت آموزش اتخاذ گردد.

-پیشنهاد می‌شود که حمایت‌های مالی و معنوی مناسب از معلمان از طریق افزایش حقوق و مزایا، ارتقای جایگاه اجتماعی و برنامه‌های تشویقی ارائه شود تا انگیزه و تعهد آنان به ارتقای کیفیت یادگیری دانش‌آموزان تقویت شود.

منابع

اکرمی، زکیه. (۱۳۹۹). بررسی مؤلفه‌های شایستگی حرفه‌ای معلّمان شیمی در مدارس پژوهش محور با روش دیکوم. پژوهش در آموزش شیمی، ۲(۳)، ۴۹-۶۶.

حصاری, اسلمی, پولادی ریشهری. (۱۴۰۲). رابطه انگیزش پیشرفت تحصیلی با ویژگی های حرفه‌ای معلمان مدارس هوشمند. دوماهنامه علمی-پژوهشی راهبردهای آموزش در علوم پزشکی, ۱۶(۵), ۴۵۲-۴۶۱.

درتاج، فریبرز. (۱۳۸۳). بررسی تأثیر شبیه سازی ذهنی فرآیندی و فرآورده ای بر بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان، ساخت و اعتباریابی آزمون عملکرد تحصیلی .رساله دکتری، دانشکده روان-شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی تهران. ص ۸-۲.

دلبری، زهره، امانی، ملاحت، و برادران، ابوالقاسم. (۱۴۰۱). اثر کیفیت تدریس معلمان در دوران اپیدمی کرونا بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان: نقش واسطه ای آمادگی یادگیری الکترونیکی و کیفیت آموزش مجازی. علوم پزشکی رازی (مجله دانشگاه علوم پزشکی ایران)، ۲۹(۱۱)، ۸۹-۱۰۱.

ذاکری, مومنی مهموئی. (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین میزان انطباق برنامه های درسی اساتید باکیفیت تجارب یادگیری و عملکرد تحصیلی دانشجویان. *دوفصلنامه مطالعات برنامه درسی آموزش عالی*, ۹(۱۸), ۱۷۵-۲۰۰.

رحمانی آخکند، قادر.(۱۳۸۹). ارزیابی کیفیت یادگیری دانش آموزان قبل و بعد از هو شمند سازی مدارس ابتدایی شهر ستان بوکان، پایان نامه کارشناسی، دانشگاه پیام نور مهاباد.

ر ضایی, دکترمنیره. (۱۳۹۹). شنا سایی و تعیین شای ستگیهای حرفه‌ای معلمان با ابتناء بر ا سناد تحولی آموزش و پرورش و اعتبارسنجی آنها. *تعلیم و تربیت*, *۱۴۱*(۳۶), ۶۳-۸۲.

فاخری, طباطبایی, مینو. (۱۴۰۱). اثر بخشی آموزش مهارت‌های حرفه‌ای معلم بر پایه ی الگوی گوردون بر خودباوری و انگیزه پیشرفت دانش آموزان ابتدایی. *پیشرفت های نوین در روانشنا سی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش*, ۵۶(۵), ۵۵-۷۰.

کرامتی, انسی, رحیمی, افرا. (۱۴۰۱). شناسایی چالش‌ها و راهکارهای ارزشیابی مؤثر از یادگیری دانش‌آموزان دوره ابتدایی در نرم‌افزار شاد توسط نومعلمان. *نشریه علمی آموزش و ارزشیابی (فصلنامه)*, *۱۴*(۵۶), ۶۹-۱۰۲.

کمال خانی, عصاره, سمیعی زفرقندی. (۱۴۰۱). شناسایی خط مشی های اثر بخش هوشمند سازی مدارس بر کیفیت یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی استان تهران. خطمشی‌گذاری عمومی در مدیریت, ۱۳(۴۸), ۷۱-۸۳.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

شماره۴۳،
دوره سیزدهم،
سال چهارم،
بهار ۱۴۰۳،
صص ۱-۱۰

کیوانی، مریم.(۱۳۹۲)، تاثیر راهبردهای سازماندهی- برنامه‌ریزی بر بهبود عملکرد تحصیلی دانش آموزان، پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره وراهنمایی تحصیلی، دانشگاه علامه طباطبایی.

منوچهری, دانشمند, جوکاری‌منفرد, صغری. (۱۴۰۲). بررسی نقش فنّاوری و فناوری بر عملکرد تحصیلی و یادگیری دانش آموزان. *پیشرفت های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش*, ٦٤(٦), ۳۷-۵۵.

Arifin, A., Suryaningsih, S. S., & Arifudin, O. (2024). The Relationship between Classroom Environment, Teacher Professional Development, and Student Academic Performance in Secondary Education. *International Education Trend Issues*, *2*(2), 151-159.

Gupta, S., Pandey, S., Sahoo, S., & Pandey, C. S. (2024). E-learning's influence on academic performance, learning outcomes and creativity. The International Journal of Information and Learning Technology.

Husain, R., Harefa, A. O., Cakranegara, P. A., & Nugraha, M. S. (2022). The effect of teacher professional competence and learning facilities on student achievement. *AL-ISHLAH: Jurnal Pendidikan*, *14*(2), 2489-2498.

Lampropoulos, G., & Sidiropoulos, A. (2024). Impact of Gamification on Students' Learning Outcomes and Academic Performance: A Longitudinal Study Comparing Online, Traditional, and Gamified Learning. *Education Sciences*, *14*(4), 367.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]

فصلنامه تحقیقات جدید در علوم انسانی (دوره جدید)

شماره ۴۳،
دوره سیزدهم،
سال چهارم،
بهار ۱۴۰۳،
صص ۱-۱۰

Investigating the Role of Teacher's Professional Skills on the Academic Performance and Quality of Students' Learning

Mahsa Saberi[1]

Abstract

The present research was conducted with the aim of investigating the role of teacher's professional skills on the academic performance and quality of students' learning. The research method was quantitative according to the applied purpose, according to the type of data, cross-sectional according to the time of data collection, and descriptive-correlation according to the method of data collection or the nature and method of the research. The statistical population of this research includes all high school students in Tehran who were studying in the academic year 1402-1403, 350 of whom were randomly selected by multi-stage cluster sampling from different schools in four districts of Tehran. became In order to collect the required data, the standard questionnaires of teachers' professional skills of Hajizadeh (2013), Dartaj's academic performance (2013), and evaluation of students' learning quality by Rahmani Akhkand (2013) were used. In order to calculate validity, content and construct validity were used, and in order to calculate reliability, Cronbach's alpha coefficient and composite reliability coefficient were used, and the results indicated the validity and reliability of the research questionnaires. Descriptive statistics (mean, standard deviation, skewness and kurtosis) and inferential statistics (Pearson correlation and multivariate regression with SPSS-V.23 software) were used to analyze the data. The results of the research indicated that teachers' professional skills play a role in students' academic performance and learning quality.

Keywords: Professional Skills, Teachers, Academic Performance, Learning Quality, Students

[1] Master's degree, Department of Educational Management, **Islamic Azad University**, Damavand Branch, Damavand, Iran (Corresponding Author)

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-17]